

SOS1100 Sosiologisk teori – notat for diskusjon

Magne Flemmen

I denne omgang presenterer jeg bare nokså overordnet ideene for kurset. En kan ikke ha en pensumdiskusjon eller mer spesifikk diskusjon om innhold før det generelle konseptet er på plass. Jeg vil derfor her redegjøre før tankegangen min om dette, før jeg antyder innholdet. Jeg tenker det er en god idé for diskusjonen at vi forsøker forholde oss til det litt i stort i første omgang, altså rundt hva som er poenget med kurset, hva som bør være kriteriene for å velge ut innhold. Jeg tenker dette er lurt å tenke om før en går på løs de mer spesifikke spørsmålene om hva som burde være med, fordi om en er noenlunde enige om disse «store» spørsmålene kan det være lettere å vurdere om ulike forslag til innhold er i tråd med dette eller ikke.

Hva skal ett kurs i sosiologisk teori gjøre?

Dette kurset vil være det ene obligatoriske kurset viet til sosiologisk teori i bachelorgraden i sosiologi ved UiO. Det innebærer at det er det ene kurset hvor sosiologisk teori presenteres som sådan, altså ikke som et ledd i å lære «noe annet». Sosiologisk teori er ikke en veldig enhetlig størrelse, noe som speiles i at det jo er uenighet i hva begge begrepene betyr hver for seg («hva er sosiologi», «hva er teori») og hva sammenstillingen vil si («hva gjør teori spesifikt *sosiologisk*»).

Kurset er et innføringsemne. Det er berammet til å gå allerede i andre semester av graden, som vil si at den primære målgruppen er temmelig ferske studenter med begrensa forhåndskunnskaper. Følgelig må kurset være introduserende, ikke fordypende.

Hva skal være med på et sånt kurs? Min tilnærming er at det kan ikke være et utvalg ting jeg eller du bare liker godt, eller syns er den rette lære. Jeg mener innholdet bør være «hvilke teorier må en sosiolog kjenne til». I praksis tenker jeg dette vil si: de mest sentrale teoriene som sosiologi i dag «relaterer seg til» -- dvs, inspireres av, bidrar til, utvikler, debatterer, tester, osv. Utfordringen med dette er hvor mangslungent faget er. Samtidig er det en styrke ved faget vårt at vi har en kanon, i den forstand at det noen er teorier, begreper, tankemåter alle sosiologer vet om og forholder seg til, og som veldig mye sosiologisk forskning relaterer seg til. Dette er med å gi faget en identitet og det er et gode at vi har noe felles referanserammer når det er så mye som splitter faget.

Mitt svar på spørsmålet er altså at det kurset skal gjøre er å gi en innføring i de mest sentrale teoriene som sosiologi i dag relaterer seg til.

Hvilke er de mest sentrale teoriene?

Hvilke teorier, begreper og perspektiver er det? Jeg mener et lite knippe er helt selvskrevne, i den forstand at de er så sentrale i faget og har vært det så lenge at sosiologer må kjenne dem. Det gjelder åpenbart Marx og marxismen, Max Weber og Emile Durkheim. Meg bekjent råder det så å si ingen betydelig uenighet om at disse hører med i sosiologiens kanon. Jeg ville tilføye at i dag er også Goffman og interaksjonismen, rasjonell aktørteori/metodologisk individualisme og Bourdieus sosiologi omtrent like selvskrevne. En anelse mer kontroversielt,

men kanskje ikke veldig, ville jeg inkludere Foucault, som til tross for at han ikke var en sosiolog fremdeles har en betydelig innflytelse i sosiologien.

Mitt inntrykk er at konsensusen så å si stopper ved Bourdieu – som den omtrent siste selvskrevne. Deretter er det flere gode kandidater, ville jeg selv mene: feministisk teori, postkolonial teori, kritisk teori (snever forstand – Frankfurtskolen spesielt), Du Bois, sosialkonstruktivisme, kultursosiologi og nypragmatisme (Swidler, Alexander, Boltanski, Thevenot...) Bruno Latour/ANT/STS, «samfunnstyper» (kapitalisme vs industrialisme, senmodernitet, risikosamfunn osv), strukturalisme og poststrukturalisme, aktør-struktur-integrasjon (Giddens, Collins), organisasjonsteori, funksjonalisme og Luhmann, etnometodologi, Norbert Elias og figurasjons sosiologi, institusjonell etnografi. Oppå dette kommer teoretiske debatter om makt, forskjell, rase/etnisitet, sosial kapital, globalisering og world systems theory, medborgerskap/kosmopolitanisme, kropp, identitet...

Lista kunne utvilsomt vært lenger. Min mening er at *alle* disse temaene og teoriene ville vært betimelige å dekke i obligatorisk teoriundervisning på sosiologi. Alt dette er sentrale ideer, perspektiver, begreper osv. som går igjen i forskning og fagdebatter.

Men vi skal ha ett 10-poengsemne. Om alle disse temaene skulle dekkes ville det fort blitt veldig overfladisk. Jeg tenker derfor det må kokes ned til omlag 10-11 bolker. Jeg tenker utvalget må styres av hvor sentrale de er i dagens sosiologi, med et skråblikk til hva som følges opp senere i studieløpet.

Disse mener jeg er selvskrevne:

1. Marx og marxisme
2. Weber og konfliktsosiologi
3. Durkheim, strukturalisme, funksjonalisme
4. Interaksjonisme
5. Rasjonell aktørteori/Met ind/Analytisk sosiologi
6. Bourdieu

Hva skal vi inkludere utover dette? Jeg foreslår:

7. Foucault og poststrukturalismen
8. Makt og forskjell: feminisme og postkolonialisme
9. Identitet og «rase»teori
10. Frankfurterskolen, Habermas, Honneth
11. Nypragmatisme (Boltanski, Thévenot, Latour) og kultursosiologi (Alexander, Swidler, Lamont?)

Boblere: Temaer som utmerket kunne forsvart en plass på kurset, men som er *noe* mindre sentralt enn 7-11.

12. Sociology of emotions
13. Aktør-struktur integrasjon: Giddens, Collins... Elias?
14. Naturalisme, sosiobiologi, etc.
15. Kapitalisme vs industrialisme // sen, refleksiv post- modernitet.
16. Institusjonell teori, organisasjonsteori, makt.

Dette er en hard, men ikke udiskutabel, prioritering. Selv med 11 bolker for disse ulike temaene er det knapt med plass til hver og det er overhengende fare for at ting blir for overfladisk. Som en tommelfingerregel bør ikke pensum overskride 1000 sider, som gir i snitt 90 sider per bolk.

En kan vurdere om det skal være mindre enn 11 bolker og dermed plass til grundigere behandling. Det kan føre til at studentene forstår saker og ting bedre. Problemet vil da være at teoriundervisningen bli veldig snever.